

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De indulgentijs

[urn:nbn:de:bsz:31-300764](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300764)

tur inter se et impediunt se. vel per stulticiam vel per ignauiam. ne communi consensu/ si ar ambulatio in domo domini. dum alij fauent abusus. alij tollere volunt. Veritas est quod omnis via fauorabilis et humilis tentanda est cum summo pontifice/ dum male informatus/ fert per se vel suos/ iniustas sententias: quod desistat reformet. Sed si nihil profert humilis sedulitas: arripienda est viril et animosa libertas. Finit.

Item ab eodem

de cordis induratione

Ordurum male habebit in nouissimo. Duricies ista/ quod modo causetur. et quid est illud apostoli/ deus cuius vult miseret/ et quem vult indurat: non est mediocris questio. Siquidem deus neminem deserit nisi prius deseratur per auersionem ab eo per peccatum. Sed descriptione facta/ cadit homo in profundum et contemnit. Contemnenti vero/ deus non dat gratiam sed resistit. ac inde non emollitur cor/ nec liquefit ad gratie susceptionem. Tandem pena damnationis infligitur. et obduratio confirmatur. Causa igitur obdurationis est voluntas auertens. et hec inicit. Voluntate resistens. et hec continuat culpa premerens et hec confirmat. Deus gratiam non datur. et hec non liberat. Deus iuste puniens. et hec ordinat. Finit.

Opusculum de indulgentiis eiusdem cancellarij

Omnibus alligaueritis super terram/ erunt ligatae in caelis. Et quaecumque solueritis super terram/ erunt soluta et in caelis. Mat. xviii. Collata est autem potestas hec hic promissa/ dum post resurrectionem Christus apparet discipulis suis in sufflavit in eos et dixit. Accipite spiritum sanctum/ quorum remiseritis peccata remittuntur eis. et quorum retinueritis retenta sunt. Joh. xx. Specialiter autem et excellenter data est ista potestas clauium ecclesie/ promissa prius Petro ibi. Tibi dabo clauem regni caelorum. Mat. xvi. Dum post resurrectionem ter interrogatus de dilectione/ dixit Christus sibi ter rudenti quod eum diligeret. pasce agnos meos. pasce oues meas. Fundauerat autem Christus potestatem alligandi

di iuridice per excommunicationem dum dixerat. quod si ecclesiam non audierit. etc. Fundat denique super premissis/ potestas omnis/ indulgentias conferendi. Super quibus quod variis variis tradiderunt. Placuit sequentes annotare pauculas consideraciones. Prima consideratio. Potestas clauium ecclesie/ iudicialis et forinseca/ non extendit se simpliciter et directe/ ad remissionem culpe. Ratio quod requirit sacramentalis confessio et absolutio quod non fit in publico et iudiciali foro. Secunda. Potestas clauium iudicialis et publica/ non extendit se principaliter et directe ad diminutionem pene/ nisi illi quae infligitur aut infligere potuit/ cuiusmodi sunt pene excommunicationum. et quarumcumque irregularitatum. inhabilitationum circa legitimos actus ecclesiasticos aut civiles. Ratio quod ad partem que excipit et affirmat. quia cuius est condere huius est destruere vel interpretari. Sed negatiua patet per idem argumentum a contrario sensu deductum. Tertia.

Potestas clauium ecclesie super indulgentiis concedendis/ modis quibus consuevit vti ecclesie vel ecclesie plati/ a summo usque deorsum/ per quotarum dierum et annorum/ presupponit necessario remissionem vel indulgentiam in foro secreto conscientie seu confessionis sacramentalis. de facto vel in voto seu proposito. et sepius in facto. iuxta tenorem bullarum quibus inserit hec clausula. vere penitentibus et confessis. nisi collator indulgentiarum/ intendat satis esse quod homo sit in caritate contritus/ scilicet cum proposito tempore et loco confessionem facere actualem. Esset autem ista fauorabilior interpretatio sine confessione quod libet. Quarta. Potestas clauium ecclesie/ sacramentalis et in foro conscientie/ eminentior est vtilior et eligibilior in collatione indulgentiarum quam potestas sola iudicialis. Ratio patet ex precedentibus. quoniam sine confessione sacramentali de facto vel in voto seu proposito/ nulli dies indulgentiarum vel a pena vel a culpa sortiuntur effectum.

Quinta. Solus papa supremus Christus cum patre et spiritu sancto/ potest dare plenam auctoritatem indulgentiam omnimodam a pena et culpa. quam dum confert/ dat innumerabiles et infinitos indulgentiarum dies. Ratio quia vel absoluit et quitat totam penam debitam peccato mortali. siue sit originale siue actuale. Et hec quidem est infinita extensio et atque duratio. Et si

De indulgentiis

mutat christus penam illam debitam morali eternam/ in temporalē: pater adhuc quod huiusmodi remissio se extendit ad infinitos dies indulgentiarum/ si tales dicere possumus dies infinitos vel eternos. Iuxta illud Dies eternos in mente habui.

Sexta Solus papa christus/ gratis/ absque merito alio quam suo/ facit huiusmodi commutationem pene perpetue in penam temporalem vel in plenam absolutionem. Ratio quia si talis remissio fieret ex merito illius cui remittitur/ ipsa non esset iam pure gratuita. sed quodammodo debita vel ex opibus vendita. nos autem hoc intelligimus de merito condigni.

Septima Solus papa christus/ in iustificatione impij prius natura infundit gratiam quam remittat culpam. Prius in super dimittit reatum pene eterne per infusionem huiusmodi gratie/ quam homo mereatur a peccato resurgere/ vel ab hoc reatu liber esse. Duo circa non satis advertentibus qui dicebant primum actum contritionis post peccatum/ esse plus incompabiliter meritorium/ quam aliquem posterius elicitum. Fundantes se in hoc quod contritio mereatur liberationem a pena eterna. et consecutionem vite eterne. non ita consequentes merebantur huiusmodi remissionem. quia iam facta erat. **Octava.** Solus papa christus potest illam tot diebus et annorum mille milium indulgentiam concedere/ quam posita reperitur in diversis concessionibus summorum pontificum vel aliorum/ sub variis temporibus locis et causis. Et forte talis enormitas concessionis ab aliquibus questuosis aut aliter male motis/ conficta est. **Nona** Indulgentiarum concessio rationalis/ presupponit in conferente auctoritatem a christo fundatam. et in evangelio vel ex ipso explicatam. Presupponit idoneitatem et adimpletionem conditionis appositae in indulgentiis. ut quod sit verus contritus et confessus. et faciat hec aut ista etc. Presupponit tertio causam concessionis seu distributionis huiusmodi indulgentiarum legitimum. clausam scilicet ecclesie non errante. neque christo reprobante. ubi non certa et evidens noticia requiritur. sed estimatio bone fidei et probabilis coniectura. quemadmodum in distributione thesauri materialis. de fisco regio vel ecclesiastico/ papa vel rex vel alius distributor attenderet. **Decima.**

Indulgentiarum concessio per tot milia

nedum dierum sed et annorum/ videtur difficulter saluabilis post remissionem eterne pene et commutationem in temporalem. Constat enim quod nec homo singularis in hac vita potest aut debet ad tot annos obligari penitentiam agere. cum non victurus sit per millesimam partem tot annorum. et ne mo ad impossibile obligatur. Constat praeterea quod dum mundus finem habebit/ cessabit purgatorium. et ex consequenti dies penarum suarum. **Undecima** Indulgentiarum concessio non extendit se ad penas et corruptionem naturae contractas per peccatum originale. Certum est enim quod papa non absolvit a siti. a fame. ab infirmitatibus. et a morte. Extendit igitur se huiusmodi absolutio ad penas supradictas et infligendas/ iusto penitentialis satisfactionis iudicio pro peccatis actualibus/ vel hic vel in purgatorio. quoniam in inferno nulla est redemptio. **Utrum** vero claves ecclesie/ se possint extendere non solum super terram sed sub terra in purgatorio/ maxime quo ad remissionem pene aut venialis culpe aut excommunicationis prius late dum viueret reus nunc existens in purgatorio/ sunt opinioniones ad verum/ et probabiles. Et favorabile est dicere quod sic/ saltem per indirectum. propter communionem in charitate. **Sed** neque debet aliquis sic inniri indulgentiis concessis in toto vel in parte a pena et a culpa quin studiosius sit satisfacere per se et alios hic in vita. **Duodecima** Indulgentiarum concessio/ non est pependenda seu contentenda. sed amplectenda de uote in fide spe et charitate domini nostri Iesu christi qui potestatem talem clauium ecclesiasticarum dedit hominibus. Constat enim quod fructuosior est et acceptabilior deo et hominibus operatio. talibus innitens indulgentiis/ quam altera/ et hoc ceteris paribus/ non innitens. **Consilium** est igitur solum et sanum quod absque curiosa discussione de praecisa vel euidenti et certa quantificatione seu mensuratione huiusmodi indulgentiarum studeat homo pius/ tales acquirere secundum qualitatem suae vocationis. Pondus autem valoris illi relinquere/ qui omnia facit et fecit/ in numero. pondere et mensura. **Postremo** concedentes indulgentias/ taliter/ et intentione et in verbis vel in scriptis

suas concessiones moderentur. vt nec diuine iusticie cum misericordia derogetur nec scandalū maxime pusilloꝝ prebeatur vel ne facilis concessio maioris indulgentie pro minimis vel exiguis causis/ pariat in arduis et legitimis pro ecclesia vel republica negotijs detrimentū. **D**ecima tertia Si quis petit pro se et pseueranter et pie. hoc est ad salutem et ex caritate efficacis eius oratio. Patet hoc ex regula magistrali que fundatur super hoc verbo christi Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. **D**ecima quarta Si quis petit indulgentiam peccatorum fieri sibi in hac vita potius q̄ in purgatorio/ rite petit et pie. quoniam am pena purgatorij longe grauior est et minus habens/ immo nihil habens de merito. Deducit ad hoc/ petitiō psal. notans de triplici foro iudiciali seu punitiuo. Domine ne in furore tuo arguas me. quo ad infernū vbi regnat horrenda et q̄ dāmodo furiosa iusticia propter effectū/ non ob iudicantis affectum. Neq̄ in irā tua corripas me. quo ad purgatorij vbi sedet iusticia quodāmodo rigorosa et irata. **D**iferere mei domine quoniam infirmus sum. quo ad p̄ntem vitam vbi sceptrum tenet et thronum gratie dulcis misericordia. **D**ecima quinta Si quis petit indulgentiam peccatorū suorum fieri in hac vita et caritate et pseueranter/ obtinebit vtiq̄ et moriens statim euolabit ad celum. Sequitur ex precedentibus quia vel per martiriū vel alijs modis deo cognitis/ purgabitur in hac vita et longe mitius q̄ in altera puniretur. simul et premium essentialē/ per patientiā merebitur augmentari. **D**ecima sexta Si q̄s petit dilatiōem satisfactiōis sue fieri non in hac vita sed in purgatorio/ potest hoc contingere culpabiliter propter debilitatem fidei de penis purgatorij. aut quia nimis amat delicias et honores vite presentis. vel asperitates exhorret. Si vero veniat hec petitio/ ex consideratiōe fragilitatis proprie/ et debilitate sue patientie in aduersis/ ne succumbat et peccet. tolerabilis videtur esse timor iste licet imperfectus sit et non omnino excusabilis q̄ quodāmodo diffidit de deo q̄ nō tolerabiliter secum ageret neq̄ q̄ daret debitā patientiā. **C**olligitur autem ex hac consi-

deratione quadruplici/ ratio moralis et theologica. **C**ur viri sanctissimi/ tot flagellis atteruntur in hac vita. quia confidentes in dei misericordia/ q̄ faciet eis cum temptatiōe prouentū/ petūt hic puniri et non in finem peccata scilz etiam venialia differri purganda. quorū deus petitiōnem exaudiens/ cōmutat sententiā et penam purgatorij in penā temporalis huius exilij/ et in augmentū essentialis premij scilz cum acceleratiōe paradisi. **H**inc est illud Augustini. **H**ic vix. hic seca vt in eternū parcas. **N**otetur de mauricio imperatore. qui elegit hic puniri et proditorie occisus est. **S**ic aliqui iusti/ viuunt h̄c moriūtur ignominiose quo ad mūdum. sed mors iusti subita/ quam precessit bona vita. non minuit merita si moriat ita. **P**ropterea nil temere iudicandū. **C**ertissimum signum indulgentie salutaris est/ bona facere et mala pati. **L**ugduni anno 1427. Sexta die octobris.

Subduntur alie

considerationes eiusdem pro amplificatiōe materie super indulgentia peccatorum.

Consideratio prima

Eligibilis est orare pro viuīs q̄s pro mortuis. vt liberentur a culpa et perseuerent in gratia. **A**ccipitur autem oratio nomine generali/ pro omni adiutorio spirituali quale intelligit fieri tribus modis. **P**er amicabilem intercessionem. per meritoriā actiōnem. per recōpensatoriā satisfactiōnem. **P**atet igitur consideratio quia mortui sunt extra terminū vite. qui si sint in purgatorio vel in celo/ non indigent liberari a culpa/ maxime a culpa mortali et sunt in gratia confirmati. damnatis vero non prodesse. **C**onsideratio secūda **E**ligibilis est orare pro mortuis exstentibus in purgatorio vt liberentur a pena/ q̄s pro viuīs. **R**atio est. quia plus indigent. quia minus se iuuare possunt. **R**e compensabunt preterea cum eis bene fuerit in gloria quando habebunt vocem in celo. **D**eniq̄ non potest pro ipsis esse talis oratio frustra cum sint in gratia. cum preterea fiat ex sua iussione vel ordinatiōne principali. **D**ulci rursus ita fieri meruerūt dū erant in via. bona sua largiēdo

De indulgentiis

Et ita de pluribus causis seu motibus Porro amicabile intercessio: spectat maxime ad sanctos in gloria qui sunt extra statum merendi et satisfaciendi. Sed meritoria actio pertinet ad solos viatores. Recompensatio similiter satisfactoria spectat ad eos tam pro vivis quam pro mortuis qui participes esse possunt. Expedi demum: ut omnis oratio nostra: ecclesie communioni se coniungat. **Tertia consideratio.** Eligibilis est homini viatori procurare sibi inuamem spirituale in vita sua ut liberetur a culpa et pena: quam expectare per fundationes aut alia pia testamentorum legata post mortem quae talia sibi fiant. Sequitur ex consideratione predicta. quia post mortem ista non perderunt sibi ad melius nisi quod liberetur a pena si sit in purgatorio. Hunc autem dum vivit sibi prodesse possunt ad liberationem culpe et inveniendam gratiam. nec non ut in gratia finaliter perseveret. Rursus et alio quia liberalius et difficilius est dare in vitam relinquere post mortem distribuendum. **Quarta consideratio.** Eligibilis est ceteris paribus agere opus satisfactorium ex charitate pro vivis aut mortuis: quam opus solum meritorie actionis aut amicabile intercessionis. Patet quia satisfactio includit tria simul et non e contra. Juncto quod opus meritorium simul et satisfactorium: non minus meretur de premio essentiali vel augmento gratiae ex hoc quod est satisfactorium pro certa liberatione a pena: quam si non esset alicuius pene delictum. alioquin non expediret satisfacere si in diminutionem gloriae que incomparabiliter melior est quam a pena liberatio: verteretur. Additum est ceteris paribus. quoniam opus meritorium non penale et per consequens non satisfactorium. ut sic posset fieri cum maiori caritate et circumstantiis alijs melioribus actum: quod liberatio a pena non equivaleret augmento gratiae in presenti vel gloriae in futuro. **Transferentibus consideratio** nes ad omne genus suffragiorum etiam illorum que habent efficaciam ex vi operis operari: ut in sacramento missae. **Concludit** insuper ex praemissis quod non semper eligibilis est adquirendae indulgentias per liberationem a pena vel satisfactioem: quam alijs operibus vacare: dum potest fieri cum maiori caritate. Et ita dicere de operibus vite actiue. ut de ieiunijs aut alijs afflictionibus penalibus. et tamen satisfactorijs. **Patet** iterum fatuitas illorum: qui so-

lo intuitu laute sustentationis habende: se operant operibus satisfactorijs pro alienis. Secus si ex magna et sola charitate pro mortuis: hoc faciunt. Et dum sentiunt se vtilius et accommodatius iuxta vocatorem suam occupari circa talia opera quam circa puras et altas meditationes et excessus mentales: qui paucorum sunt valde. Aut subinde quia sunt obligati propter receptam sustentationis corporalis per fundatores vel alios: taliter exerceri. **Collige** ergo quod indulgentie peccatorum: proveniunt multis modis. Primo est satisfactio propria voluntarie facta. Secundo est satisfactio propria in confessione suscepta. Tertio satisfactio per alium pro se persoluta in corpore vel in domibus praesertim cum auctoritate communitatis. Quarto per indulgentias ecclesie seu prelatorum. Quinto per communicationem suffragiorum communium sicut in monasterijs et ecclesijs. Sexto per patientiam in adversis cum obsecratione quod in partem sue purificationis convertantur. nam dominus in tribulatione peccata dimittit. Septimo per omne opus ex caritate factum: quodvis spectet ad contemplationem. si iungatur intentio vel oratio: quod valeat ad indulgentiam peccatorum. Sic enim dictum est de maria magdalena quia dimissa sunt ei peccata multa. quod dilexit multum. Et ad seruum. Omne debitum dimisi tibi quia rogasti me. Valer octavo vehementer omne opus misericorditer primis impensum secundum opera misericordiae: tam spiritualia quam corporalia: quorum quolibet ad septenarium rediguntur. Sic enim dictum est daretur vobis: dimittite et dimittetur vobis. Postremo pietas gratuita dei: scilicet suorum provenit et conferit sepe indulgentiam quale nullis precedentibus meritis haberemur imitando eis: hoc semper supposito quod sumus papa dominus noster Iesus christus: has indulgentias certificabit et confirmabit. Qui nos semper dirigat et conferet in operibus mandatorum suorum. Qui cum deo patet.

Explicit opusculum de materia indulgentiarum.